

Zpravodaj Želízy

2 | 2024

FOTO: Alena Nežbedrová

Včely jsou nejdůležitější živá stvoření na Zemi, rozhodla organizace Earthwatch Institute na posledním schůzi Královské geografické společnosti v Londýně.fo

ŠKOLNÍ DRUŽINA

SITENSKÉ OKÉNKO

AKCE KULTURNÍHO VÝBORU

Vážení spoluobčané,

nejprve bych vám chtěl popřát klidné a ničím nerušené prázdniny. Pokud plánujete nějakou cestu za novými zážitky či dobrodružstvím, přeji vám šťastnou a klidnou cestu.

Nyní se pojdme podívat na to, co se událo, neudálo, nebo co se teprve chystá.

Radar

Jistě vás zajímá, jak jsme daleko s úsekovým radarem. Bohužel i tak jednoduchá věc někdy trvá nesmyslně dlouho. Pokud však nenastanou další komplikace, kladné stanovisko by mohlo být vydáno během letošních prázdnin. Už nyní oslovujeme společnosti pro realizaci stavby sloupů pro úsekové měření, jednáme s ŘSD o zapůjčení úsekového radaru a připravujeme podklady pro město Mělník, abychom co nejvíce zkrátili čas do jeho spuštění.

Budova ZŠ Želízky

O prázdninách začala rekonstrukce fasády, výměna krytiny a oprava krovu na budově Základní školy v Želízích. Rekonstrukce potrvá až do října tohoto roku a je částečně podpořena z Ministerstva pro místní rozvoj. Dbejte proto zvýšené opatrnosti v okolí budovy, protože průjezd bude částečně omezen. Budova se také dočká nových vchodových dveří (replika stávajících), které budou pořízeny za příspěví Středočeského kraje. V červnu jsme připravovali podání žádosti o dotaci na snížení nákladů na energie v budově ZŠ. Pokud bude žádost podpořena, dojde k výměně zdroje vytápění, zateplení půdy, výměně osvětlení a dalším úpravám.

Konkurz na ředitele školy

Bylo vyhlášeno konkurzní řízení na obsazení vedoucího pracovního místa ředitele/ředitelky ZŠ a MŠ Želízky. Na základě výsledku výběrového řízení byla do této funkce s účinností od 1. 8. 2024 jmenována paní Mgr. Helena Vojtěchovská

Parkoviště

V květnu jsme podali žádost o podporu na realizaci stavby parkoviště (I. etapy) prostřednictvím MAS Vyhličky do IROP. Na vyhodnocení naší žádosti stále čekáme.

Nicméně, abychom splnili podmínky poskytovatele dotace, je již nyní nutné se stavbou začít, aby byla I. etapa dokončena do června příštího roku. Na realizaci I. etapy byla v řádném výběrovém řízení vybrána společnost Šnajdr stavby s.r.o.. Pro další etapy byla podána žádost o podporu u Středočeského kraje, fondu cestovního ruchu.

Jednotka sboru dobrovolných hasičů

Žádali jsme o podporu na obměnu části vybavení Jednotky požární ochrany z fondu Podpory dobrovolných hasičů a složek IZS u Středočeského kraje a Nadace Agrofert. Obě žádosti byly schváleny. Byla vybrána společnost k dodávce speciálního vozidla 6x6, které nahradí vyřazené vozidlo Nissan Navara. Vozidlo bude pořízeno za příspěví obcí, které mají s obcí Želízky uzavřenou smlouvu o společné jednotce požární ochrany

Veřejné osvětlení

V únoru začala rekonstrukce veřejného osvětlení od hlavní komunikace směrem na Hubenov, která byla následně realizována. Na rekonstrukci jsme následně získali podporu ze Středočeského kraje, Fondu obnovy venkova.

Ostatní

- proběhlo setkání s projektanty obchvatu obce Želízky a města Liběchov
- žádost z Fondu obnovy venkova ze Středočeského kraje na konvektomat, pořízený v loňském roce do školní jídelny v MŠ, byla podpořena
- za příspěví společnosti MONDI Štětí a.s. byl zakoupen venkovní stůl na stolní tenis (umístěn u multifunkčního hřiště)
- v areálu kempu byla postavena nová pergola

Další připravované akce a projekty

Nového kabátu se letos dočká zastávka v obci Sitně. Ve spolupráci s ČEZ Distribuce se připravuje rekonstrukce místní komunikace. Hledáme vhodné řešení pro opravu a odvodnění místních komunikací (od čp. 30 k čp. 66 a od čp. 108 směrem k čp. 152), které nás trápí při silných deštích.

Architekti pracují na úpravě studie využití plochy u multifunkčního hřiště. Zpracovávají změny oproti původnímu návrhu, aby pozemek jako

očekávání a potřeby. Jakmile bude studie hotová, začneme připravovat žádosti na postupnou realizaci projektu.

Byla vybrána společnost na vypracování studií chodníků u komunikace I/9, aby se dosáhlo co nejbezpečnějšího řešení pro pohyb chodců.

Projekt rekonstrukce a přístavby Mateřské školy získal stavební povolení. Nyní hledáme vhodný dotační titul, který by byl pro obec finančně i z pohledu udržitelnosti projektu nejvýhodnější.

Obec se musí přizpůsobit vývoji v oblasti energií, proto uvažujeme o instalaci malé solární elektrárny, která by pomohla snížit spotřebu energií, například na veřejném osvětlení.

Žádosti o dotace/dary v I. pololetí 2024			
rok	název projektu	Dotace	Poskytovatel dotace
2024	Vchodové dveře do budovy ZŠ	Schváleno	STCK
2024	Konvektomat	Schváleno	STCK
2024	Veřejné osvětlení II. Etapa	Schváleno	STCK
2024	Projekt rekonstrukce MŠ Želízky	Zamítnuto	STCK
2024	Projekt I. Etapa parkovací plocha	Podáno	MAS - (IROP)
2024	Dovrbení nadace Agrofert	Schváleno	Nadace Agrofert
2024	Vozidlo Geč	Zamítnuto	Nadace ČEZ
2024	Dovrbení JPO Želízky - VP	Schváleno	STCK
2024	Projekt II. a III. Etapa parkovací plocha	Podáno	STCK
2024	Stůl na stolní tenis	Schváleno	Mondí Štětí

Odpaďy I. pololetí 2024

Separovaný odpad

Tento rok se všichni snažíme nakládat s odpadem trochu jinak, než jsme byli zvyklí. Byl zaveden systém svozu „DOOR to DOOR“, což umožňuje vyvážet tříděný odpad (BIO, a nově i plast a papír) přímo od domu. Tento systém sklídl převážně úspěch. K našemu překvapení jsou však stále některá sběrná místa na tříděný odpad plná. Hledáme další vhodná místa a řešení, která by přispěla k lepšímu třídění.

V Želízích u základní školy a u koupaliště, stejně jako v obci Sítně, byly umístěny kontejnery na drobný kovový odpad, který je hojně využíván. Pro likvidaci větších kovů a elektrospotřebičů slouží sběrné místo u čp. 2 v obci Želízky, kde je možné tento odpad po domluvě s technickými službami obce Želízky nebo členy SDH Želízky zlikvidovat.

Oproti prvnímu pololetí roku 2023 se nám letos podařilo vytrfídít mnohem více odpadu, za což vám děkujeme. Nicméně přesnější údaje budou známy až po uplynutí celého roku.

Směsný odpad

Nově jsme zavedli systém platby za směsný odpad z nemovitostí, přičemž přistavované nádoby byly opatřeny čipem. Poplatek je stanoven podle vámi zvolené frekvence svozů a velikosti přistavované nádoby. Jednotlivé nádoby jsou váženy, což nám umožňuje sledovat množství směsného odpadu vyprodukovaného na území obce i u jednotlivých domácností. Oproti roku 2023 se množství odpadu snížilo o 20 tun, což je znatelný rozdíl.

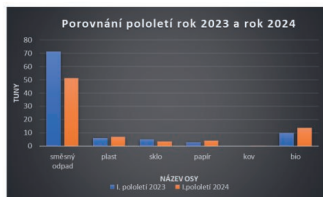
Nicméně sledujeme, že některé domácnosti nevyužívají zvolenou frekvenci svozů. Je tedy k zamyšlení, zda by nebylo vhodnější upravit tento systém na poplatek za reálný počet svozů dané nádoby. Změna by spočívala v následujícím:

1. Zrušení nálepek, které značí, jakou frekvenci jste si u dané nádoby zvolili.

2. Přistavení nádoby na ulici pouze v den svozu (pokud byste nádobu nechtěli vyvézt, musela by být nádoba znepřístupněna pro svozovou společnost).

Poplatek by byl poté hrazen za reálné uskutečněné vývozy.

Čeká nás ještě mnoho práce, ale jsme vděční za každý podnět ke zlepšení kvality života v naší obci. Například venkovní stůl na stolní tenis byl

realizován na základě podnětu občanů.

Děkují vám, pokud jste se dočetli až sem. Snad se mi podařilo sdělit vše, co se za poslední měsíce událo.

TEXT: Ing. Miroslav Steinz, starosta

Milí občané a přátelé obce Želíz,ý,

rádi bychom se s vámi podělili o přehled akcí, které kulturní výbor uspořádal v prvním pololetí tohoto roku. Od ledna do června jsme pro vás připravili program plný společenských, sportovních i vzdělávacích událostí. Naše snaha je zaměřena na to, aby si každý našel něco pro sebe.

Připomeňme si tedy společně, co jsme během šesti měsíců zažili.

V lednu jsme se převtěli do pohádkových postav a strávili zábavné odpoledne

na karnevalu. Děti soutěžily, tančily, dováděly a užívaly si všeho, co jim bylo připraveno.

V únoru jsme uspořádali už 9. ročník Masopustního veselí. Bylo tradičně zakončeno v hasičské zbrojnici „dopitnou a dojídavou“ pod taktovkou dua Venda a Zdenda. Jsme moc rádi, že se masopust v naší vesnici ujal a každým rokem se společně sejdeme, zazpíváme si a popovídáme. Velmi oceňujeme kreativitu všech, kteří doma poctivě vyrábí masky, ale vítěz je

vždy jen jeden. Letos to byl Jan Kulhavý jako Turistický rozcestník.

Letošní Velikonoce připadly na březen, tudíž akce

s velikonoční tematikou proběhly v tomto měsíci. Připravili jsme velikonoční stezku s úkoly. Na jejím konci byl po předložení hesla každému z účastníků vydán zajíčkův poklad. Zakončení akce u hasičárny se ukázalo jako pozitivní nejenom kvůli veškerému zázemí, ale i počasí, které nám přálo a mohli jsme tak v klubovně posedět až do pozdních odpoledních hodin.

Abychom do naší krásné vesničky zanesli trochu sportu, uspořádali jsme na 1. máj t u r n a j v přehazované.

Prvního čistě sportovního turnaje se zúčastnili čtyři týmy. Nechceme usnout na vavřínech a proto doufáme, že další sportovní turnaj bude na počet družstev lepší, ať už bude jakýkoliv.

Jedenáctého května proběhlo vítání občánků. Celkem bylo přivítáno osm dětí ze Želíz, Sítné a Nových Tupadel.

Květen je sice měsíc zamilovaných, ale je to i měsíc, kdy oslavujeme všechny maminky. Spojili jsme se s Základní školou a Mateřskou školou Želízy a pro všechny maminky jsme připravili odpoledne plné tanečků, básniček, písniček. K tomu všemu dortík, chlebiček a něco k pití. Spolupráce s Základní školou a Mateřskou školou Želízy nás vždy velmi těší a jsme rádi, že společně dokážeme fungovat a vymýšlet různá představení.

Jak jsme avizovali již v minulém čísle, společně s okolními vesnicemi se snažíme organizovat výlety na různá zajímavá místa. Tentokrát jsme měli tu čest uspořádat výlet my. Vyrazili jsme do krásného a velmi zajímavého města Plzeň. Toto město nabízí něco

pro každého – rodiny s dětmi, milovníky piva, vyznavače prosecca, ale i turisty toužící po poznání místní kultury a historie. Plzeň jsme navštívili na konci května, další výlet plánujeme na podzim. Sledujte proto naše vývěsky nebo webové stránky obce pro další informace.

Na začátku června nám počasí trochu nehrálo do karet, a tak jsme museli dětský den přesunout na 9. června 2024. Letos na děti čekaly soutěže

s tematikou integrovaného záchraného systému (IZS). Děti se učily ošetřit zraněného medvěda, poznávat čísla záchranných složek, snímat otisky prstů, rozpoznávat dopravní značky a stříkat hasičskou hadicí na terč. Ještě před zahájením soutěží jsme pro děti připravili malé překvapení v podobě hasičské pěny, kde si mohly zaskočit – některé

z nich byly v pěně téměř neviditelné. Po celé odpoledne byl k dispozici také skákací hrad. Letošní účast byla opravdu vysoká, blížila se ke stu zúčastněných dětí. Rádi bychom vyjádřili naše upřímné poděkování všem, kteří se jakoukoliv měrou podílejí na organizaci a realizaci akcí kulturního výboru naší obce.

TEXT: Hana Lierová
FOTO: archiv obec Želízy

Začátek roku se tradičně točí kolem Výroční valné hromady sboru, kde seznamujeme naše členy s celoroční činností a novinkami, které se udály nebo teprve nastanou. Součástí valné hromady je také ocenění našich členů za věrnost a příkladnou práci. Letos získali stužku za věrnost za 10 let služby téměř všichni

mladí hasiči, kteří se již přesunuli do kategorie řádných členů našeho sboru. Medaili za příkladnou práci obdrželi Iveta Brabcová, Václav Wertheim a Jan Roučka.

Hasičský ples se konal koncem března a i letos bylo vyprodáno. Jako překvapení jsme pozvali děti z bubenické školy ze Štětí, které bubnovaly nejen na klasické bubny, ale i na sudy. Ovace byly obrovské, což potěšilo nejen nás jako pořadatele, ale především děti a jejich vedoucí. Přítomným se domů moc nechtělo, což je pro nás jasným signálem, že se vám ples líbil. Doufáme, že se nám podaří zorganizovat podobně úspěšný ples i v roce 2025.

Posledního dubna jsme pro malé i velké uspořádali tradiční Pálení čarodějnic. Abychom dětem zkrátili dlouhé čekání před samotným zapálením čarodějnice a opékáním buřtů, připravili jsme krátkou čarodějnickou stezku, na jejímž konci čekala sladká odměna. Zvažujeme, jak tuto akci dále obohatit, aby byla ještě atraktivnější. Pokud máte nějaký nápad na vylepšení nebo tip na úplně novou akci, budeme velmi rádi, když nám své návrhy sdělíte osobně nebo na e-mail hasici.zelizy@seznam.cz.

Od loňského roku pořádají naši členové Milan Mika a Lukáš Brabec ve spolupráci s kulturním výborem obce Želízy Turnaj ve steel šipkách, který se těší velkému ohlasu. Zájem o turnaj roste s každým ročníkem, což nás velmi těší. Další turnaj plánujeme na podzim.

První pololetí jsme zakončili třicátého června hasičskými závody pro přípravku. Děkujeme všem za podporu a fandění. Celkový průběh a výsledky budou zveřejněny v dalším čísle zpravodaje.

TEXT: Bc. Kateřina Steinzová

FOTO: archiv SDH

KRESBY: AI

Úspěchy mladých hasičů Želízky od ledna do června 2024

I. Ročník soutěže „PLAMÍNEK“ Kly – pouze pro kategorii „přípravka“, děti od 3 do 6 let

Štafeta požárních trojic – 6. místo
Štafeta 3x50m – 10. místo

60 metrů s překážkami Byšice

Přípravka 3 - 6 let

Juraj Šulek - 3. místo
Dominik Krejza - 6. místo
Tonda Kern - 9. místo
Honzíček Roučka - 16. místo
Toník Chaloupka - 17. místo
Mladší 6-8 let

Martin Kratochvíl – 3. místo
Laura Krejzová - 12. místo
Pepa Pauli - 13. místo

Mladší 9-11 let

Kuba Krejza - 5. místo
Adélka Karabáčková - 17. místo

100 m s překážkami Cítov – dorost

David Bláha – 3. místo

Požární ochrana očima dětí – literární a výtvarná soutěž

Dominik Krejza – 3. místo

Školní družina v naší škole

Školní družina je nedílnou součástí každé základní školy. Její činnost bývá často opomíjená, i když bez ní bychom si dobré fungování školy jen těžko představili. Družina nabízí protipól k vyučování tím, že klade důraz na nenucenost činnosti, možnost volby a ovlivnění programu. Většina vychovatelek chápe družinu jako prostor, kde se děti mají cítit bezpečně, bezprostředně a příjemně.

TEXT: Lenka Liednerhausová

Na začátku školního roku jsme si s dětmi vytvořili družinové motto: Jaro , léto, podzim, zima – je nám spolu vždycky prima. Troufám si říci, že toto motto se naplnilo, a že si každý z našeho společně stráveného odpoledního času odnesl spoustu hezkých chviliek a zážitků.

V lednu jsme navštívili jeden z místních krmečců, kde jsme v rámci týdenního programu „Pomáháme zvířátkům v lese přežít zimu“ vystrojili v lese pěknou hostinu.

Ačkoli letošní zima nepřinesla mnoho sněhu, děti si i tak užívaly zimní radovánky v rámci odpoledního relaxačního programu.

I malé množství sněhu přineslo velkou radost. Ani nevlídné zimní počasí nám náladu nezkažilo. Uspořádali jsme turnaj v pexesu tzv. pexohrátky, kde děti s velkým nasazením předvedly své paměťové schopnosti a bystrost.

V únoru se děti seznamovaly s tradicemi masopustního období a rozvíjely svou fantazii, zručnost a výtvarné nadání. Toto období u nás vyvrcholilo karnevalovým rejem.

Do odpoledního programu se snažíme zařazovat pravidelné vycházky

a toulky místní rozmanitou přírodou. Pozorujeme změny v závislosti na ročním období, získáváme zážitky z pohybových her a pobytu na čerstvém vzduchu.

V ranní družině si děti oblíbily pohybové aktivity, které pro ně připravuje paní vychovatelka Lucka. Nelze opomenout voňavé pečeni buchec.

V dubnu si děti v rámci velikonoční tvořivé dílny vysevaly okrasné květinčky, vyráběly zápichy z korálků a tvořily origami z papíru. Jejich šikovné ruce přispěly k hezké jarní výzdobě naší školy.

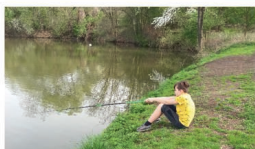

V květnu jsme úspěšně nacvičili moderní taneček Friends, se kterým jsme vystoupili na oslavě Dne matek pořádané naší obcí v mateřské škole. Společných aktivit bylo opravdu hodně.

Měli jsme možnost společně s dětmi z rybářského kroužku

vyzkoušet si rybářské dovednosti u liběchovského rybníka, včetně společného kuchání ryb. Z obou akcí si děti odnesly mnoho zážitků.

Den dětí jsme oslavili

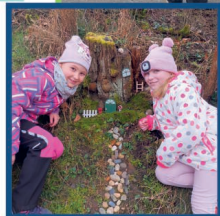
ve sportovním duchu. Krásné odpoledne plné sportovních a vědomostních soutěží, tancování s mažoretkami a fotbalového a florbalového tréninku děti zvládly na jedničku.

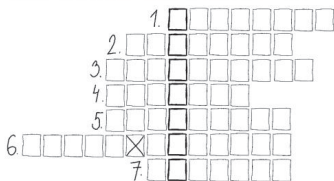
V červnu vrcholily přípravy na školu v přírodě. Mezi dětmi vládla nekonečná radost a těšení se na Benecko.

Úspěšná výchova našich dětí vyžaduje nejen lásku, ale také respektování jejich osobností. Přejeme si, aby z nich vyrostli šťastní, zdraví, tvořiví a úspěšní lidé. Pro život je nezbytné umět se domluvit, vycházet spolu a spolupracovat se všemi vrstevníky, i s těmi, kteří se možná trochu odlišují. Školní družina poskytuje pro to ideální prostředí. Začlenit děti do heterogenního kolektivu, zejména ty, které zpočátku neuměly správně přijmout ostatní, a vidět je, jak se účastní různých společných aktivit, jak se začleňují a jak se postupně těší ze svých provedených věcí, mají spoustu kamarádů a jsou naplněny radostí – to patří mezi největší úspěchy nás vychovatelek. Co je na světě hezčího než šťastný a veselý úsměv našich dětí?

Tajenka :

1. Název kročnicku hapičské soutěže v KLÍČCI - kategorie 3-6let.
2. Název kapely, která vystoupí 20.7. v UMĚLECKÉM MÝNĚ.
3. Jaký název zvolili ve školní družině pro turnaj ve známé stolní hře?
4. křesťní jméno otce Franze Kafky.
5. Jméno potoka protékajícího Šelby.
6. Jaký titul náleží bobru evropskému.
7. Název Návahů Tupadel 2. 18. století.

Nový rok ve školce plný zážitků

Naše školka zahájila nový rok divadélkem, které k nám přijelo hned dvakrát za sebou. První pohádka se jmenovala Dlouhý, Široký a Bystrozraký, druhá měla název Anděl Karel. Obě pohádky byly hrány krásnými dřevěnými loutkami. Následovalo malování hrnečku, kde si každé z dětí namalovalo svůj hrneček podle vlastní fantazie.

Další akcí bylo focení ročenky a návštěva našich

předškoláků v základní škole u paní učitelky Jitky. V březnu jsme navštívili rybářství v Liběchově, kterým nás provedl pan Macholda a ukázal nám, jak to v takové rybárně chodí. Do školky k nám zavítal i naučný program Draví ptáci, kde se děti dozvěděly spoustu informací o ptactvu. Kdo chtěl a měl odvahu, mohl se s ptáky vyfotit.

Dalším velmi zajímavým programem byly Velikonoce na statku v Třebízi, kde se děti seznámily s velikonočními tradicemi.

Doktorská pohádka a sférické divadlo s tématem Čtyř ročních období bylo dalším zpestřením v naší škole.

Na konci dubna, při reji čarodějnic, si děti opekly buřtíky a zasoutěžily si o dobroty. Další akce na sebe nenechala dlouho čekat a my navštívili Zoo Chleby. Zvířátka

se dětem moc líbila, stejně jako hřiště, kde si děti

pekně zaskotačili.

Program Do hlubin rybníků a potoků seznámil děti s tím, co vše se děje nad i pod hladinou.

Abychom si protáhli nožky, vyrazili jsme na turistickou procházku do okolí Želíz. Počasí nám přálo, a tak jsme si užili další prima den.

A protože jsme si chtěli užít také trochu zábavy, jedno odpoledne se naše školka proměnila v karnevalový rej. Děti v sobě probudily opravdové tanečnický a užily si spoustu zábavy, a hlavně velkou legraci.

Výlet do Muzea Starých krásností nás zavedl do starých časů. Děti si prohlédly hračky, s kterými si hrály naše babičky a prababičky. V muzeu byla i výstava starých kočárků, která byla potěšením pro oko.

V červnu si děti užily dětský den, který byl plný soutěží a sportovních úkolů.

Druhý týden v červnu děti odjely na Benecko vstříc novým zážitkům na školu v přírodě.

Celý školní rok jsme zakončili besídkou, kterou děti s chutí a elánem zvládly na výbornou. A teď už huráááá na prázdniny!

TEXT: Lucie Goldbergerová
FOTO: archiv MŠ

V minulých článcích jsme zavzpomínali na různé akce, které v minulém roce na Sitně proběhly. Dá se říct, že bylo popsáno vše, co se v kulturním dění obce stalo v chronologickém pořadí. Některé události byly výjimečné, ale většina se opakuje v pravidelném cyklu již několik let. Tudíž asi nemá cenu se dále o nich zmiňovat. Čemu se však věnovat v rámci Sitenkého okénka? Nedávno mi padlo oko na jednu publikaci, která byla vydána malonákladem k 650. výročí vzniku obce Sitně. Tak jsem si řekl, že bychom si mohli trochu tu historii oprášit. Letos sice nemáme kulaté výročí, to bylo vloni, ale pár připomínek a fotografií určitě čtenáře zaujme či potěší. Pojdme si tedy formou krátkých textů z různých zdrojů z doby dávné, méně dávné i současné osvěžit své znalosti o obci. Nutno ještě poznamenat, že informace z různých zdrojů sestavila převážně Věra Šlechtová a kolektiv rodinný i sousedský, historické snímky pocházejí převážně ze soukromých archivů (S Veselý, J. Tietz, V. Luňák...) nebo nalezených pozůstatostí. Novější snímky nafotila Pavlína Šlechtová.

První zmínka

První zmínka o vsi Sitně je podle knihy Místní jména v Čechách (Profous, Svoboda, 1957) z roku 1363. V této době byla ves pravděpodobně rozdělena mezi dva vlastníky. Jedním vlastníkem byl místní vladický rod a druhým byl klášter obutých augustiniánů z Pšovky (Mělník), který byl založen v roce 1268. V listině uložené

i sňatky koupěmi i věnováním za zásluhy. Vystřídali se zde jména známá i méně známá, šlechtici i vojevůdci. Vzpomeňme jen několik důležitých jmen: rod Smiřických ze Smiřic, rod Hrzánů z Harasova, císař Rudolf II., rod Berků z Dubé, rod Valdštejnů, rod Ratzenbergů, generál Jan Bek a několik dalších osobností české šlechty, aby v roce 1756 bylo Sitně prodáno zpět do rukou augustiniánů.

v Národním archivu v Praze je napsáno, že převor Štěpán a celý konvent prodali Michalovi ze Siteného, jeho manželce Jaroslavě a jejich dědicům emfyteutickým právem (lidově nazývaným purkrecht) půl lánu dědiny ve vsi Sitném. Michal a jeho dědicové měli za to platit ročně 60 grošů pražských. Později v roce 1379 je zmiňován Matyáš ze Siteného, kterému byla rovněž emfyteutickým právem prodána dědina v Sitném za roční plat jedné kopy grošů pražských.

V následujících staletích se velmi často měnili majitelé či správci obce, vlastnictví se měnilo silou

Z historie méně dávné

V roce 1880 bylo započato s výstavbou nádrže na pitnou vodu u tzv. Studánek, kde se nacházejí celkem 3 prameny a jsou pojmenovány podle okolních obcí. Do té doby byla voda dovážena z Tupadel. Roku

1924 byl vybudován vodovod, který dovádí vodu ze Stříbrníku a funguje dodnes. Kdy přesně byla založena škola se neví, ale 1864 byla založena

školní knihovna se 164 knihami. Kolem roku 1880 vyhořely domy v ulici vedoucí z kopce východním směrem, důvod není přesně znám, ale prý se to svedlo na děti. Domy byly obnoveny, ale již bez roubených částí.

Od konce roku 1938 byla v rámci protektorátu obec přičleněna k říši, aby v roce 1945 byla osvobozena Rudou armádou. V letech 1947-48 byla obec elektrifikována za částku 490 000Kč. V roce 1952 zde začal jezdit autobus a v roce 1953 snad i díky tomu byla vybudovaná silnice do Želíz. V rámci kulturní vzdělanosti občanů byla v roce 1954 zřízena kulturní jizba ve škole, kam byl zakoupen obecní televizor (...zde se tak trochu historie opakuje). V roce 1964 přešla obec pod správu MNV Želízy.

Bauštel

V novodobé historii byla součástí obce Sitné i osada Nové Tupadly (Bauštel), která byla založena kolem roku 1790 panem Prokopem Hartmanem z Karlštejna. Od roku 1801 patřila jako součást liběchovského panství rodu Veitů. V roce 1843 měla osada 8 domů a 50 obyvatel převážně německé národnosti. V roce 2009 zde bylo evidováno 9 domů, z nichž pouze 2 jsou obývány trvale 7 občany, ostatní slouží k rekreaci. V současné době jsou Nové Tupadly samostatnou osadou spadající pod správu obce Želízy.

Vývoj demografických údajů

V roce 1654 zde bylo zaznamenáno 7 usedlostí, z toho 5 selských a 2 chalupnické

Koncem 18. století bylo ve vsi 24 domů se 153 obyvateli katolického vyznání, kteří patřili

do farnosti vidimské. Školu zde navštěvovalo průměrně 34 dětí. V roce 1938 je v obci uváděno 26 popisných čísel.

V současné době je v obci evidováno 30 domů a trvale zde žije 67 obyvatel. Většina domů je využívána k trvalému bydlení, pouze několik domů je v rekonstrukci nebo je využíváno k rekreaci.

Obyvatelstvo vesnice Sitné se ponejvíce zabývalo zemědělstvím – pěstováním chmele a ovoce, chovem dobytka – hlavně prasat a krav a včelařením. **K l á š t e r** augustiniánů zde vlastnil statek pro produkci mléka a mléčných výrobků. V dnešní době je toto nadále provozováno bratry Luňákovými, ostatní občané se pěstováním či chovu věnují již jen na zájmové úrovni.

Od roku 1976 je obec součástí Chráněné krajinné oblasti Kokořínsko, v roce 1995 byla obec Sitné zařazena mezi vesnické památkové zóny. Na návsí je památná lípa, jejíž stáří se odhaduje kolem 200 let. V roce 2013, u příležitosti 650. výročí obce byla zasazena lípa nová, která zde spokojeně roste.

TEXT: Mgr. Zdeněk Vošlajer
FOTO: archiv obce Sitné

Užijte si kulturu, divadlo, koncert, nebo příjemné posezení v nejbližším okolí

Rádi byste zašli na koncert, divadelní představení, filmové promítání nebo workshop? Za uměleckým zážitkem nemusíte cestovat daleko. Rozmanitý kulturní program nabízíme v Liběchově od května do října. Přijďte k nám zažít něco krásného. Myslíme na děti, ale nezapomínáme ani na příjemné oddechové chvíle jen pro vás dospělé.

Druhý ročník Kulturního léta ve mlýně jsme zahájili v květnu s dětmi výtvarným workshopem spojeným s vernisáží. Stěny mlýna nyní zdobí koláže Aleny Nezbedové a dětské kresby budovy mlýna z rukou žáků MŠ a ZŠ Želíz. V červnu jsme na den dětí promítli francouzský film Nina a ježkovy tajemství. O týden později si dospělí procvičili své bránice během komediálního interaktivního divadelního představení Automat na filmy souboru Buchtý a loutky.

Co vás ještě čeká?

O prázdninách poprvé proměníme dvůr mlýna v kulturní prostor. V sobotu 20. července v 18:00 si

můžete zařadit na koncert punkové kapely Harmasan a po ní si divoče zatančíte na kapelu Mr. Loco, která hraje balkánskou hudbu s prvky reggae a ska. Konec prázdnin oslavíme divadelním zážitkem pro děti - zahraje Ústav úžasu. Zářijové Dny evropského dědictví budou mít ve mlýně hudební podobu. Celou rodinu můžete vzít na koncert ČaroTaj a zažít lidovou hudbu trochu jinak. Kulturní léto zakončíme v říjnu autorským čtením s přesahem do slam poetry.

Vstupné na všechny akce je dobrovolné. Pro více informací sledujte náš web www.umeleckymlyn.libechov.cz nebo Facebook [@umeleckymlynlibechov](https://www.facebook.com/umeleckymlynlibechov). Můžete nám napsat na umeleckymlyn@gmail.com nebo rovnou zavolat na +420 734 866 097. Děkujeme za podporu starostovi Želíz, městu Liběchov, Středočeskému kraji, Ochrannému svazu autorskému a Nadaci ČEZ.

TEXT/FOTO: MgA. Nikola Liederhaus

Kulturní léto ve mlýně

květen-říjen 2024

5. května, 14:00
výtvarný workshop pro děti (od 3 let)
Alena Nezbedová

1. června, 17:30
film pro děti (od 6 let)
Nina a ježkovy tajemství

7. června, 19:00
divadlo pro dospělé
Buchtý a loutky: Automat na filmy

20. července, 18:00
open air koncert ve dvoře
Harmasan (punk / rock)
Mr. Loco (balád / reggae / ska / rock / latin / hip hop)

30. srpna, 10:00
divadlo pro děti (od 4 let)
Ústav úžasu: Jablonoňová panna

31. srpna, 19:00
film pro dospělé

14. září, 19:00
koncert pro celou rodinu
ČaroTaj (folklor / jazz)

5. října, 19:00
autorské čtení

UMĚLECKÝ MLÝN LIBĚCHOV

Pražská 41, Liběchov, 277 21

NADACE ČEZ

OCHRANNÝ SVAZ AUTORSKÝ

KEMP ŽELÍZY

- otevřeno denně od 9:00 do 22:00
- široký výběr jídel, studených i teplých nápojů

Přijďte ochutnat
uzená žebírka

KOUPALIŠTĚ ŽELÍZY

- otevřeno denně od 10:30 do 19:00
- vstupné: 85 Kč dospělí
65 Kč studenti/senioři
45 Kč děti
- od 16:00: 20 Kč / 40 Kč / 60Kč
- v případě nepříznivého počasí máme zavěno

www.zelizy.cz

Bohatý program v Šemánovicích, kromě hudební produkce, doplní výstavy prací Tomáše Hřivnáče, Pavla Mateli, Bohumila Pačinky a výstava fotografií Jazz World Photo. Nebudou chybět ani představení pro děti, jako Vivi tady nebydlí, dušičková pohádka Příběhy malé Lupinity v podání Loutek bez hranic. V listopadu je naplánován workshop na výrobu adventních věnců. V prosinci uvidíte představení Vánoční raketa od Buchtý a Loutky. Závěr roku zpřijemní vánoční koncert v kostele v podání souborů Takyhlasy a Asihlasy.

Text: Lenka Liederhausová

ŠEMÁNOVICÉ

NOSTALGICKÁ MYŠ

2024

ČERVENEC

04 /ČTVRTEK 20:00 **JAN HRUBÝ A PŘÁTELÉ** (ONDŘEJ FENCL, SEAN BARRY A MICHAL HNÁTEK)

19 /PÁTEK 20:00 **SOUTKAR SIMON KEMPSTON, KIDLA Z BRNA**

25 /ČTVRTEK 20:00 **SMYK DEDE PRIEST & JOHNNY CLARK'S OUTLAWS**

SRPEN

09 /PÁTEK 20:00 **PKMB PETR KALANDRA MEMORY BAND**

17 /SOBOTA 20:00 **BLANKA ŠRUMOVÁ A SARARA NEIL NEZNÁ JE NOC**

30 /PÁTEK 20:00 **ČESKÉ SRDCE PŘEDŠKOLKANI / PTASZEK BUŽMA**

ZÁŘÍ

06 /PÁTEK 20:00 **MIREK KEMEL TRIO**

14 /SOBOTA 20:00 **KATARZIA**

28 /SOBOTA 20:00 **RED BARON BAND**

ŘÍJEN

05 /SOBOTA 20:00 **HONZA HOLČEK A LIVNI FREE**

19 /SOBOTA 20:00 **PŘETLAK VĚŤ, ŽUBY HENTY, PEPA LABUS A SPOL. BALZAR TRIO**

23 /STŘEDA 20:00 **BALZAR TRIO**

LISTOPAD

09 /SOBOTA 20:00 **MICHAL PROKOP TRIO**

22 /PÁTEK 20:00 **AMELIE ŠIBA**

PROSINEC

07 /SOBOTA 20:00 **KAREL PLÍMAL**

21 /SOBOTA 17:00 **VÁNOČNÍ KONCERT TAKY HLASY A ASI HLASY V KOSTELE JANA NEPOMUCKÉHO**

20:00 **KRAUSBERRY**

www.nostalgickamy.com

Franz Kafka

Pražský německy píšící židovský spisovatel Franz Kafka je považován za jednoho z nevlivnějších literátů 20. století. V letošním roce slavíme sto let od jeho narození. Napsal romány jako *Amerika*, *Proces* a *Zámek*, a také řadu povídek a novel. Většinu času trávil psaním, často pozdě do noci, což z něj činilo velmi plodného autora. Přesto byl se svou tvorbou nespokojený. Odhaduje se, že až devadesát procent svých děl během života spálil. Ve své závěti nařídil svému blízkému příteli Maxu Brodovi, aby všechna jeho díla zničil. Brod však tento pokyn neuposlechl a naopak Kafkova díla vydal, za což jsme mu dnes vděční.

Franz Kafka se narodil 3. července 1883 v Praze, tehdy součásti Rakousko-Uherska, v rodině střední třídy. Jeho otec, Hermann Kafka, byl úspěšný obchodník s galanterií a jeho matka, Julie Kafka, pocházela z bohaté rodiny pivovarníků. Kafka měl šest sourozenců, ale pouze on a jeho tři sestry (Gabriela, Valerie a Ottilie) se dožili dospělosti. Dětství Kafky bylo ovlivněno napjatým vztahem s otcem, který měl dominantní a autoritativní povahu. Hermann Kafka měl na svého syna vysoké nároky a často ho kritizoval, což mělo trvalý dopad na Franzovu psychiku a sebevědomí. Tento vztah byl jedním z klíčových témat Kafkova života a literární tvorby. Kafkova židovská výchova byla relativně sekulární, ale i přesto hrála významnou roli v jeho identitě a díle. Jeho matka, která byla vzdělanější a citlivější než jeho otec, měla na Kafku jemnější vliv, ale byla často zaneprázdňena rodinnými povinnostmi

a obchodem. V raném věku se Kafka začal zajímat o literaturu a psaní. Již během dospívání psal povídky a literární eseje, které reflektovaly jeho introspektivní a analytickou povahu. Navzdory náročnému dětství a problematickému vztahu s otcem, Kafka rozvíjel svůj literární talent, který se stal základem jeho budoucí kariéry jako jednoho z nejvýznamnějších spisovatelů 20. století.

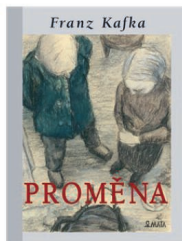
*Malý Franz Kafka
Autor: Atelier Moritz Klempfner*

Franz Kafka vystudoval právo a pracoval jako úředník u pojišťovny. Nikdy se neoženil a téměř celý svůj život strávil v Praze. Nicméně, několik měsíců svého života prožil také v obci Želízky, kam se často vracel. Tyto návštěvy byly motivovány především léčbou zdravotních problémů způsobených tzv. španělskou chřipkou, která svět

zasáhla krátce po ukončení první světové války v roce 1918. Kafka zřejmě prodělal mírnější formu této nákazy, ale již od roku 1917 trpěl tuberkulózou, na kterou nakonec v roce 1924 zemřel.

*Kafkovi rodiče
Zdroj: Wikipedie*

Štydlák

jeho přáteli a vycházel mu vstříc i v jeho přáních, jako byla přísně vegetariánská strava, kterou si Kafka naordinoval. Pobyt na slunci, procházky po místních lesích, čerstvý vzduch a dobrá životospráva byly tehdy více méně jediným způsobem léčby tuberkulózy. Není náhodou, že právě v těchto letech vzniklo v Želízích z vily Laclair plicní s a n a t o r i u m společenství krejčích, které se nacházelo nedaleko penzionu Stüdl. V této budově dnes sídlí známé zahradnické učiliště. V roce 1919 se Kafka v Želízích seznámil

Pro svou ozdravnou kúru si Kafka vybral oblíbené letovisko nedaleko Prahy, a to právě Želízy. Poprvé sem přijel koncem roku 1918 a poté se vrátil v letech 1919 a 1923, několik měsíců před svou smrtí. Na začátku obce se nachází penzion Olgy Stüdlové, kde Kafka pobýval. Dnes má tento dům číslo popisné 76 a hovorově se mu říká "Štydlák". Majitelé penzionu se brzy stali

Pamětní deska

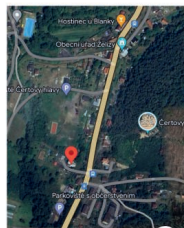
Bývalé plicní sanatorium, dnes zahradnické učiliště

s pohlednou Julii Wohryzkovou, dcerou správce v inohradské synagogy, a přijel sem na léčení. Brzy se z jejich přátelství vyvinul milostný vztah a v roce 1919 ji Kafka požádal o ruku. Jeho otec však s jejich sňatkem nesoouhlasil.

V té době napsal Kafka mnohastránkový, nikdy nedoručený a truchlivý "Dopis otci". Zasnoubení nakonec zrušil, když mu do života vstoupila další osudová žena, Milena Jesenská, která byla první překladatelkou jeho prózy do češtiny. Přestože se setkali pouze dvakrát, udržovali spolu intenzivní korespondenci, která trvala téměř až do Kafkovy smrti. Pokud bychom shrnuli všechny Kafkovy návštěvy Želíz do jednoho časového úseku, zjistili bychom, že zde strávil zhruba pět měsíců. Želízy pro něj byly místem, kde mohl aspoň na chvíli uniknout svým každodenním starostem a zdravotním komplikacím.

Kafka zemřel 3. června 1924 ve věku 40 let na tuberkulózu, zanechávaje za sebou literární dědictví, které pokračuje v inspiraci a ovlivňování spisovatelů a čtenářů po celém světě.

TEXT/FOTO: Ing. Veronika Horáková

Štydlák

Vlků se u nás v Želízích opravdu bát nemusíme

Naše obec Želíz patří do jednoho z nejkrásnějších území Mělnicka, chráněné krajinné oblasti Kokořínsko – Máchův kraj. Pyšnit se může vzácnými mokřady, orchidejí s největším květem střevočnicí pantoflíčkem, ale i majestátním výrem velkým, či čápem černým. Chráněná krajinná oblast (CHKO) Kokořínsko, založená v roce 1976, se nachází ve Středočeském kraji, přibližně 40 km severně od Prahy. Rozprostírá se na ploše 272 km² a je známá svými unikátními přírodními, kulturními a historickými hodnotami. O problematice našeho území jsem si povídala s ředitelem regionálního pracoviště SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Ladislavem Pořízkem.

Želíz patří do CHKO Kokořínsko. Jak dlouho už je vesnice součástí této chráněné krajinné oblasti a proč byla zařazena právě sem?

Hranice CHKO Kokořínsko, která byla převzata i po přehlášení na CHKO Kokořínsko-Máchův kraj v roce 2014, byla stanovena již v roce 1976 při vzniku CHKO. Záměrem v okolí Želíz bylo vyhlásit ochranu lesního komplexu kokořínky lesů a údolí Liběchovky. Vzhledem k vedení hranice po jasných liniích v krajině, například po silnicích či alespoň po polních a lesních cestách, se do CHKO dostaly i plochy polí či zástavby.

Z vašeho pohledu, co je v naší obci v současnosti nejzajímavější?

Ochranářskou prioritu má Přírodní rezervace Mokřady dolní Liběchovky. Dnes na území nepohlížíme jen pohledem ochrany druhů, ale také celého biotopu, stanoviště. Takže je to území významné totem přírodního charakteru, nivou, která nám svým rozkolísaným vodním režimem ukazuje na obecný problém české krajiny, a to narušeným povrchovým i podzemním režimem vody, olšinou, která často vznikla na místě zemědělských ploch a nyní dochází do stádia odumírání stromů a budoucí změny, což je zajímavý vědecký model. Předpokládali jsme, že olši bude postupně nahrazovat jasan, ale ten díky houbovému onemocnění decimujícímu jasan vypadl ze hry. Dále je to třeba i lokalita našich orchidejí s největším květem, což je střevočnicí pantoflíček, díky které je tento druh i předmětem

ochrany evropsky významné lokality Kokořínsko. A nesmíme zapomenout na historickou stopu v krajině, kterou zde vytvořil člověk, pro mě je to vedle historických staveb lokalita „U studánek“. Ukazuje, jak lidé dříve dokázali krajinu „čist“ a zároveň ji šetrně využívat, např. jak si vážili zdroje vody na neobvyklých místech.

Vír velký
Autor: Martin Mecnarowski
Zdroj: Wikipedie

Vše není pokaždé úplně růžové, v čem lidé pořád nejvíce ubližují chráněnému území?

Dnes už to zpravidla nejsou černé skládky či lití fekalií do přírody. V tom je obecně velký posun. Vedle zmíněných problémů s vodou v krajině je to úbytek biodiverzity, tedy obecně nám ubývají jak druhy, tak početnost dřívě běžných druhů. Markantní je to u myzy, motýlů, žab, ptáků zemědělské krajiny. I v CHKO se na polích a v lesích ve třetí zóně ochrany přírody, kam lesy v okolí Želíz patří, hospodaří obvyklým způsobem, což přírodě příliš nesvědčí. Ale je to problém celé Evropy, uvidíme, co nám přinesou nově schválená pravidla pro obnovu přírody na evropské úrovni. Ale téměř každý může svým chováním trochu přispět k lepšímu, stačí na zahradě nechat „zpuštělé“ kouty, sekat část trávníku jen dvakrát ročně atd..

Zlepšil se stav krajiny v tomto území?

Drobnosti se zlepšují, třeba realizací předělů v polích, tedy správně biokoridorů, například u Nových Tupadel. Ale zrovna v Želízích těch pozitivit moc není.

Můžete mi prosím vysvětlit, proč je na území CHKO omezení barvy fasády? Nikdy jsem nepochopila, jak to může škodit.

Obecně nechceme stavby vybočující příliš z řady a fasáda je nejkřiklavější způsob, jak můžeme stavbu zvýraznit. Pravidla se hodně rozvolňují, ale proč by na vesnici měli být křiklavé šmouľ domky? Hodnota české vesnice přece není v tom, že zde budou na fasádách barvy celého spektra, a to ještě v křiklavých odstínech. Vesnice je urbanistický útvar, který je propojený s krajinou a společně má vytvářet harmonický obraz. Jak siluetou staveb, tak jejich barvou.

Ted' médií proběhla kauza o trempsých nocležnách, jejich bourání. Můžete nám to trochu objasnit?

Omlouvám se, ale nemůžu, protože už to nabralo trestně – právní rovinu. Problematika trampských kempů na Kokořínsku je složitá. Za sebe jen řeknu, že nechápu, jak někdo může v mediálním prostoru vědomě lhát.

Vlk obecný
Autor: Ubipqly Bujuhuub - Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/wiki/index.php?curid=32628057>

Na Kokořínsko patří nejen zmínění tramповé, ale také vlci. Měli bychom se jich bát?

Bát? Proč? V širokém regionu jsme nezaznamenali chování vlků, které se nazývá atypickým. Ano, v celé republice se se stoupajícím počtem vlčích smeček začínají objevovat divně se chovající jedinci, kteří jsou zvědaví, ale ne agresivní. Jsou to mladí vlci v jednotkách případů. Ale kdo kdy v Želízích viděl vlka?

Neslyšela jsem zatím o ničem, vim ale o čem se lidé baví.

Předpokládám, že nikdo v Želízích vlka ještě neviděl. I já jsem po deseti letech přítomnosti vlků v CHKO, hlavně v severní části, viděl vlka jednou, a ještě jen z auta. Hned utekl.

Je něco, co byste si ještě přál v okolí Želíz?

Sám jsem zvědavý, jak dopadne plánovaná stavba silničního obchvatu Želíz. Zhruba před dvaceti lety jsme s ním souhlasili, protože vnímáme problém dopravy pro sídla, kterými silnice vede historicky středem. No a hlavně v zimě bych přál obyvatelům Želíz čistší vzduch.

TEXT: Bc. Lucie Zikmundová

Prustka
FOTO: Mgr. Vendula Bohleni Šlechtová, Ph. D.

Vodní inženýři

Je tomu asi pět let, co jsem v Polsku na řece Kwise v klidu a míru obdivovala bobří okus. Po tomto nálezu jsem si začala více všimnout okolí a zjistila, že okusů je kolem řeky neuvěřitelná spousta. Dokonce jsme na březích občas zahlédli i nějaký ten bobří hrad, bobra samotného jsem tehdy ale neviděla. Neuplynulo moc času a bobry máme i tady v Želízích. V loňském roce se objevili v liběchovském zámeckém parku, později se jejich aktivita přesunula k Forbíně a nedávno bylo jedno zvíře spatřeno, jak si to šine Liběchovkou nad můstkem v aleji vedoucí k hotelu Burda. Přítomnost bobra v Želízích je výsledkem úžasného zotavení téměř vyhynutého druhu.

Bobr evropský patří mezi hlodavce a spolu s bobrem kanadským jsou největšími hlodavci severní polokoule. Hned po kapybaře jsou druhými největšími hlodavci na světě. Jedná se o k životu ve vodě skvěle přizpůsobeného savce. Kromě zploštělého ocasu, podle kterého je snadné bobra poznat, má i několik dalších adaptací, které mu pohyb ve vodě usnadňují. Oči i nozdry jsou situovány v jedné rovině, aby při plavání na hladině viděl a zároveň mohl dýchat. Oči jsou navíc vybavené třetím, blanitým a transparentním očním víčkem (tzv. mžurkou), které umožňuje vidění pod vodou a zároveň oko chrání. Nozdry i uši dokáže bobr při potápění pevně uzavřít. Díky silnému koření jazyka je také schopen uzavřít vstup do dýchacích a trávicích cest, tudíž může bez obav hlodat i pod vodou, kde je schopný vydržet až 15 minut. Mohutné řezáky asi není třeba připomínat, slouží jako účinný nástroj nejen k ohlodávání větví, ale

i ke kácení stromů: vrbu o průměru 20 cm je bobr údajně schopný skáčet během celé noci.

Jako hlavní hnací motor při pohybu vpřed bobrovi slouží mohutné zadní tlapy vybavené plovací blanou. Ocas používá při startu nebo k regulaci vertikálního pohybu ve vodě. Bobrův charakteristický, zrohovatělými šupinami pokrytý ocas ale neslouží jen jako kormidlo při pohybu ve vodě, ale i jako opora při vzpřímeném postoji např. při ohlodávání stromů nebo přenášení větví, nebo jako komunikační prostředek - plácnutím ocasu o hladinu upozorňují ostatní členy kolonie na blížící se nebezpečí. Slouží také jako zásobárna tuku a k termoregulaci. V minulosti byl bobří ocas vyhledávanou pochoutkou.

Na druhém prstu zadní nohy má bobr zdvojený dráp, kterým si upravuje svůj hustý kožich a promazává ho olejovitým výměškem z análních žlázek, takže srst je téměř voděodolná. Vedle impregnace kožichu si bobr tímto sekretem také značí své teritorium. Zajímavostí je, že v minulosti byl bobří výměšek pod označením

castoreum (z latinského *Castor* = bobr) nebo česky bobrovina využíván jako prostředek v lékařství např. k tlášení bolesti nebo tlumení horečky. Bobrovina totiž obsahuje kyselinu salicylovou (její derivát, kyselina acetylsalicylová je hlavní složkou Acylpirinu), kterou bobří získávají konzumací vrbových větviček. Výměšek žláz byl v minulosti tak žádaný, že bobrům vzhledem k intenzivnímu lovu hrozilo vyhynutí. Dnes se bobrovina získává z bobřích farem, kde bobří své výměšky otfárají do speciálních sběrných nádob.

Díky svému intenzivnímu aromatu s tóny vanilky a malin se v současnosti bobrovina využívá při výrobě parfémů a v kosmetice. Nachází i netradiční využití - jako dochucovadlo některých dobrot, např. zmrzliny nebo dokonce i cigaret. Je také součástí speciálního bourbonu nesoucího název Eau De Musc z palírny v New Hampshire (USA).

Bobr byl v minulosti loven nejenom pro bobrovinu, ale také kvůli kůži s kvalitní jemnou a hustou srstí, ze které se vyráběly kožichy či čepice. Bobří maso bylo také ceněnou potravinou během půstu, protože žil stejně jako ryby ve vodě. Tato "rybí" klasifikace sloužila jako alibi pro konzumaci bobřího masa i v období, kdy bylo jiné maso než rybí zakázáno.

Bobří žijí v rodinách tvořených rodičovským párem, který spolu zůstává po celý život, a jednou až třemi generacemi mláďat. Námluvy se konají v zimě a páření probíhá ve vodě čelem k sobě. Po zhruba 105 dnech se rodí osrstěná a vidoucí mláďata, které matka kojí asi tři měsíce.

V jednom měsíci jsou mláďata schopná se potopit a opustit obydli. Starší sourozenci pomáhají s výchovou a později rodinu opouštějí, aby si hledali své vlastní teritorium a životního partnera. Bobří, proslulí dřevorubci a stavitelé, budují hráze z kmenů a větví, aby zvýšili vodní hladinu a vytvořili tak ideální podmínky pro stavbu svých příbytků, tzv. bobřích hradů. Hrad si staví nad hrází, přičemž vstup je důmyslně ukrytý pod hladinou. Samotná komora, ve které přespávají a odchovávají mláďata, je umístěna nad hladinou a chráněna pevnou konstrukcí z klacíků a bláta. Údržbě hráze bobří věnují značné úsilí: zesilují ji, pokud je potřeba zvýšit vodní hladinu, nebo naopak otevírají, hrozí-li nebezpečí záplavy. Snaží se regulovat hladinu tak, aby byl vchod do obydli neustále pod vodou.

Bobří jsou býložravci a jejich jídelníček se v průběhu roku mění v závislosti na dostupnosti potravy. V létě si dopřávají pestřejší stravu plnou nejrůznější vodní i suchozemské vegetace. V zimě jsou nuceni se přeorientovat hlavně na dřeviny. Jejich hlavním

zdrojem energie se stávají větve a kůra stromů, které intenzivně kácí a zpracovávají svými ostrými zuby. Preferují vrby a topoly. K stravení velkého množství celulózy mají speciálně uzpůsobené slepé střevo. To je poměrně dlouhé a rozdělené do tří laloků, v nichž žijí symbiotické mikroorganismy, které celulózu rozkládají.

Díky své intenzivní dřevorubecké činnosti ovlivňuje bobr výrazně krajinu a v blízkosti lidských obydli, obzvláště v oblastech s intenzivním zemědělstvím může bobří aktivita způsobovat škody na majetku. Kácení stromů a zvedání hladiny také může způsobit nežádoucí zaplavení krajiny a poškození úrody. V takových případech dochází ke konfliktu mezi bobry a lidmi a bobří rodinka tak může upadnout v nemilost.

Je ale důležité zdůraznit, že bobří aktivita mají pozitivní vliv na ekosystém vodních toků a mokřadů, což má obrovský význam zejména v současné době, kdy voda z krajiny znepokojivě mizí (mimo jiné i neuváženým působením člověka). Bobří

hrají klíčovou roli v zadržování vody v krajině. Vybudované hráze pomáhají udržovat a regulovat hladinu vody, zpomalují její proudění a tím zabraňují erozi půdy, ale i ubývání vody v krajině. Tůňky tvořící se v krajině poskytují útočiště obojživelníkům, různým vodním bezobratlým, případně slouží i jako hnízdiště pro některé vodní ptactvo. Popadané dřevo zase skýtá útočiště různým suchozemcům. Celkově bobr svoji aktivitou přispívá k různorodosti životního prostředí a pomáhá tak zvyšování biologické rozmanitosti, přispívá k udržování vody v krajině a pomáhá proti záplavám.

VIDEO/TEXT: Mgr. Vendula Bohlen Šlechtová, Ph.D.
(ÚŽFG AV ČR)

Video: Bobří v Liběchově

Vážení občané, milí čtenáři,

držíte v ruce třetí číslo Zpravodaje Želízy a druhé v roce 2024. V aktuálním čísle jsme pro tvorbu obrázků k článkům Dobrovolný sbor hasičů a Vodní inženýři využili AI (<https://www.bing.com/chat?form=NTPCHB>). Vaše příspěvky, připomínky, dotazy určené zastupitelům či redakční radě, náměty ke článkům do dalších čísel zasílejte na adresu zpravodaj.zelizy@seznam.cz a to nejpozději do 15. 12. 2024, kdy proběhne uzávěrka dalšího čísla. Vzhledem k omezenému počtu stránek nemusí být všechny příspěvky zveřejněny.

Vydávání je plánováno dvakrát ročně a je v kompetenci redakční rady shodně se Školským a sociálním výborem. Naším cílem je Vás prostřednictvím zpravodaje informovat o kulturním i společenském dění, přinášet zprávy z obce a upozornit na zajímavosti v našem bezprostředním okolí. Každé vydání bude zveřejněno na webových stránkách obce www.obeczelyzy.cz.

Všem, kteří přispěli do tohoto vydání Zpravodaje Želízy, děkujeme.

Za redakční tým Ing. Lenka Liederhausová

Zpravodaj Želízy

- vydává 2x ročně v počtu 200ks Obec Želízy, Želízy 46, 277 21 Liběchov, IČ 237396,
- www.obeczelyzy.cz
- v tištěné podobě je zdarma doručován do všech domácností Želíz a Sitně
- číslo registrace: MK ČR E 24512
- příspěvky, návrhy, nápady zaslejte na e-mail: zpravodaj.zelizy@seznam.cz